

Vad är kollegialt lärande och hur kan man arbeta med det?

Annika Cederberg-Scheike

Universitetsadjunkt på Malmö universitet

Vad innebär kollegialt lärande?

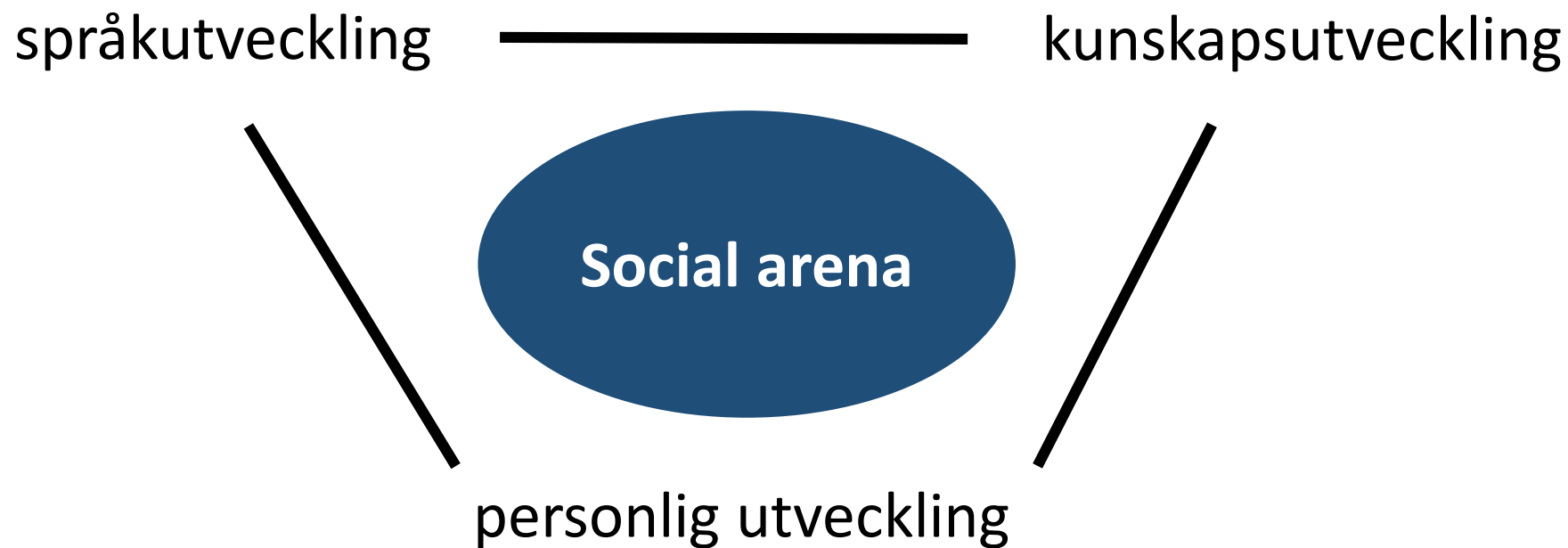
Skolverket definierar:

- Kollegialt lärande är ett samlingsbegrepp för olika former av **strukturerat, gemensamt arbete, där kollegor tillsammans utvecklar kunskap**. Det görs både genom att lära av egna och varandras erfarenheter och genom ta tillvara befintlig kunskap, till exempel aktuell forskning, inom området.
- Kollegialt lärande innebär att lärare, rektorer och övriga professioner i förskola och skola själva formulerar frågeställningar, och **kännetecknas av systematik, dokumentation, analys och kritisk granskning**

..... ett verktyg för skolutveckling

Det kollegiala arbetets fundament: synen på kunskap

Sociokulturellt synsätt – lärande i ett socialt sammanhang

Arbetsätt och roller avgörs av

synen på lärandet:

- tala om för, överföra ?
- formulera, betrakta, reflektera för att bli medveten om, få syn på vad man gör?

Att sätta igång ett kollegialt lärande är att **sätta igång processer**:

Att arbeta med kollegahandledning för att:

- få syn på sitt eget sätt att arbeta
- låta tyst kunskap blir synlig kunskap
- lära sig av andras erfarenheter och tänkande
- vidga sina referens- och tolkningsramar
- skapa gemensamt förhållningssätt utifrån olikheter
- öka professionaliteten

”Vinsten” med kollegialt lärande?

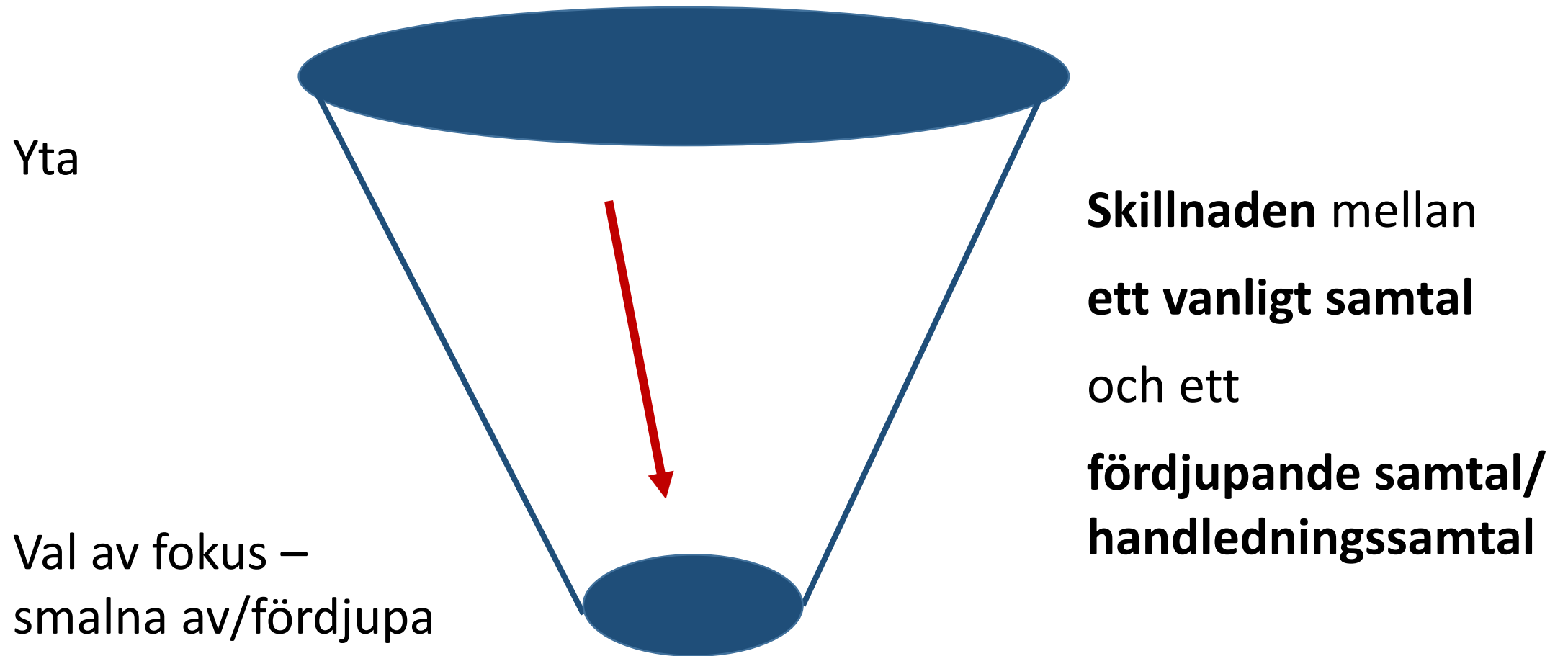
Ingen mästare-lärling-relation

Att ta ansvar för sitt eget lärande

Att bjuda in till tvivel/utforskande förhållningssätt

Hur kan det konkreta arbetet gå till? **Samtalet** som metod

Kollegasamtalens tre aktörer

- **Handledaren/samtalsledaren** - Ska genom problematiseringar och utmanande frågor bidra till att den handledde får hjälp att se sitt exempel/dilemma ur olika perspektiv
- **Sakägaren** – är den som äger exemplet/dilemmat och som med hjälp av gruppen och handledaren får sin fråga belyst
- **Medhandledarna** – gruppen vars utmanande frågor hjälper till att belysa och utforska sakägarens fråga

Konkret exempel

Sakägaren: Hur ska jag få mina elever i klass 8 att engagera sig i en skönlitterär text?

Handledaren: Berätta hur situationen ser ut!

Sakägaren: Jag har en liten grupp på nio elever. Ämnet är engelska. Eleverna går i en särskild undervisningsgrupp och de har samtliga svårt att nå målen i ämnet. Det är överhuvudtaget svårt att engagera dessa elever och att få dem att bli intresserade av det som görs på lektionerna.

I den här aktuella situationen läste jag en text högt för eleverna. Samtidigt som jag läste hade eleverna texten framför sig på en stencil så att de kunde följa med. Texten var vald med omsorg och handlade om en för eleverna jämngammal flicka som hade rymt hemifrån efter ett bråk med sina föräldrar.

När jag läst texten färdigt ställde jag frågor till eleverna om innehållet i texten. Till min förvåning kunde de inte, eller ville de inte, svara på hur gammal flickan i texten var, eller om det fanns fler personer i berättelsen eller hur långt hemifrån hon gått. De svarade inte på några frågor överhuvudtaget! Hade det inte förstått någonting!!

Hur kan gruppen vara en resurs för sin kollega i den här situationen?

Gruppen börjar arbeta:

- **Medhandledare** – Vad menar du med att förstå?
- M – Var det alla elever som inte förstod...?
- M – Vad innebär det att kunna?
- M – Vems var frågorna som de skulle besvara?
- M – Var det någon som undrade över något i texten...?
- M – Man funderar över gruppen... kan de passa på varandra...?

- M – Hur många andraspråksinlärare fanns i gruppen?
- M – Om eleverna själva fått ställa frågor till texten, eller till varandra, vika frågor tror du då att de hade ställt?
- M – Om du försöker se situationen ur elevernas perspektiv, hur hade du upplevt den då?
- M – Om du tänker ur ett bedömningsperspektiv, vad skulle du bedömt?

Sakägaren: Jag tänker så här efter att ha hört er: Jag är nyfiken på vad eleverna tänker om flickan i texten! Jag funderar på om jag nästa gång ska läsa texten högt, sen be eleverna formulera frågor om vad de undrar över i texten, vad de skulle vilja veta mer om. Detta istället för att jag ska fråga dem.

Mina frågor tycks inte ha engagerat eleverna, kanske var de fel ställda eller helt ointressanta. Jag funderar på om elevernas engagemang hade kunnat väckas genom att de själva fått ställa frågor kring sådant de vill veta.

Tycker de att det är svårt att göra det på engelska skulle de kunna få formulera sig först på svenska, sen kunde vi tillsammans översätta frågorna till engelska.

Sen tänker jag att de kanske skulle få arbeta två och två i början. Även om det är en liten grupp finns ju möjligheten att de sitter o lurar på varandra och inte riktigt vågar blotta sig. Det skulle kunna motverkas genom att de tillsammans två och två får småprata och formulera sig tillsammans. Sen kunde det lyftas i den stora gruppen... Kanske det hade varit en framkomlig väg...

Gruppens roll

- att ställa nyfikna frågor
- att vara välvillig detektiv
- att lyssna

Klassisk handledarstruktur

- Var och en i gruppen presenterar ett **dilemma** som omformuleras i **jag-form**
- **Val av dilemma**
- Den vars dilemma blivit valt blir **sakägare**
- Sakägaren ger en **beskrivning** av situationen
- Gruppen **startar rundor** då var och en formulerar **klargörande och utforskande** frågor. **En fråga i taget. Inga råd/lösningar ges.**
- Efter några rundor **formulerar var och en sin syn** på problemet – skriv för dig själv och berätta sedan
- **Sakägaren kommenterar/förhåller** sig till det som läses upp
Tankar om åtgärder?
- Vad **tar jag med mig** från dagens handledning?

Olika typer av frågor att ställa till sakägaren

- *Öppna frågor* inbjuder till berättande
- *Slutna frågor* hämmar samtalet
- *Ledande frågor* styr sakägaren

Metakommunikation efter ett kollegasamtal

- Vad handlade egentligen samtalet om?
- Vilka perspektiv fördes in?
- Var det någon av de ställda frågorna som verkade särskilt tankeväckande?
- Fanns det fördjupande frågor? Exempel?
- Verkade någon fråga vara särskilt utmanande?
- Kan några erfarenheter av dagens samtal hjälpa dig att utveckla din praktik ytterligare?